

САНА ОЛОХ

[illegible]

Үөрэх санга дэлгэц бийгнэ
оройуонмут үгтс оркуудалара
Учугтай баламних сарсандор. Ор-
Дук адбах үлэ илгырымылаах Му-
гудай орто. (Директор таб. Алек-
сеев Р. Д.) уонна Ойуууун арыс
нылаастаах (хуруну директор
таб. Максимов В. А.) оркуудалаа-
рыгар мытыдынна. Оркуудалара
учебниктарынан, үөрэх агыш
тэбикринингарын алатчийныга
эмиэ кырати стох игобудууна.
Педагогический коллективтар
үрдүк үөрэхтээх 30, начальнай
нылаастары 11 санга учууталла-
рынан төлөрүлүнүүлэр. Кинилэр-
тэй үс тэбикыттан иккилэригэтэн
ордуктара анааллаах үрдүк уонна
орто үөрэби учууртан нэлдилэр.
30-тан тахса бүтүтэл быйыл са-
йын араас курстарга бэйэлэрин
билиилэрин үрдэттинилэр.

Үөрөнэмчилэр уосна үчүстөл-
лэр сайынгыт сөмүлэлтнэрин
нодьүүтүзүтүк тэрийнгэ анне
забох үлэ ылыттылына. Бу өрдүк
Амма, Мугулай орто оскуола-
рыгар, о.а.а. сыйлааннах.

Олохтоох Сүбэттэр өсөөдөг саяатгах өдөлөр ашигдэх зүйл-наады үчүстэрини нэчэлэхтэни өтөрүлээр, биир да өдөлү өсөөдү тас өтүтөр хаалтарбат туһугар дьулуһан үлэһиннээр.

Од арвээр дэвдэл баярта итгэн-
ник эрш-дэхэн буулбалх. Сын
бичигтар бичлэрхий таскуур-
нуу, сорох сирдэргэ оркуудалар
үөрөх дэмжэн көрсө үчгэйлик
бадамнээбитилэр. Ичиник бич-
имы, холбоор, Хатынг орто оск-
уолатгыгар табыста. Нобилик
Советын исполкома, Суббуруускай
аатынан санхай отделениетын са-
лактата бу болинуруска сонгоо
болдонтолоруун гурбатылар, би-
ризмэтитер коммюнистуглар. От-
гон оркуода директор коммунист
таб. Сивцев Е. Е. дуоһунастаах
үлэтигар - министр суох сынчан-
найан, педагогическай коллек-
тивны мөлтөхүк салайан, өрө-
мөнү түзөн СССР райкомун
бюротун уураадынан үлэтиттен
уфудлуна уонна кытаалаах пар-
тийнай сэмэдэ тардылынын

Сыныптың, эс-диз дьаһаны Чуралы материал-оскуолалар (директор таб. Шадрин А. С.) уонна оро аналлар спортивнай оскуолалар (директор таб. Носинков К. С.) быйыл эмиэ табыллар.

Ойгох Советтар исполком-
на, оёгохтар уйна туула-
наах оёгохлар сайлааччылар
үрөх дымлыр батынанын
оар итбастары түргүнгү туо-
тар уйна оюн оёгохлар ба-
сыкы түнүрөткү толору кудуу-
төткүк үланилдерин хааччылар
оёгохнаахтар.

Бүтүүн орто дөрөхтөөнигте киригдин ситерингэ уонна тээ киринээри уопсай орто дөрөхтөөнин оскуоналарын үлэлиир уту-дубууналарын салгыы туһарына таартып. Кини Комитета уонна Советскай правительство туруур-бут сорукарын олоххо киллэрингэ аасыт дөрөх дыһыга бастаы хардымалар отобуулу-буттара, Амма уонна Сыдан орто, Чурапты-1 №-дөөх уонна Арыма-лаах арыс жылдастаах оскуона-ларын комплекстэра атыттартын өлүк көрдөрүүсэмниттара. Бы-лы ситиһилимбити чингээр, уонни салгыы туһаарар сору-каахыт.

Билгийн өрөөдөн оюула-
рыг барьга 85 ООП-ийн
нэрийн уонна кандидатурын тү-
хэр 9 мянгойгы сүбүх уонна
1 сымтаады партийнай тэригэ-
лэ биолор. Бу—улахан куус
Кинилар бодомчоскокой коллэ-
тистар түмүүрээхтик, айымны-
лаахтык үлэмиллээригэр, үөрө-
түн илүчтэй уонна идеяй та-
һымын үрдүтүннэ, иктэр үлэ-фор-
маларын уонна ныммаларын би-
йытыга оюулаады салалтыла-
рыгар күндүтэ көмөлөөр, адми-
нистрация үлэтин быһаччы хон-
гурбуолуур эбэһинэстэхтэр.
Окуулаады партийнай сабыдыл
коммунистарынан сирэйлээг-
онһуулар. Онон хас биридин
партиец-учуутал, иитээччи ил-
пигэр куус байа холобурунан
партыйа көрүлүүр, батыһанна-
лар уонна онон уонсай өрө көтө-
лүлүүн халачыйлар сонук ууһун.

КҮНДҮҮ УЧУУТАЛЛАР УОННА ИИТЭЭЧИЛЭР! Санга дэвдлэг санга күүһүнэн үлээлэн, үрэтэр-китэр үлэ хааччыныбатын тулса-рылаа бэйлэбитигтэн тутуулуктаа-ры бэрытын өгөрүн!

Балабан
ыйн I хүнү-
гэр мөлүйөө-
нүнэн үөрэ-
нэ эччилэр
наарталарга
олоруохта-
ра. Бу хүн
ордук пер-
вэй кылаас
ка киирээч-
чилэргэ ум-
нулдубат өй-
дөбүлү хаал-
ларшаба. Ки-
нилэргэ ба-
рыта сана,
кэрэ буолан
көстүөбэ.

СНИМОККА "Просвещение" издательство
үөрэх санга дьылыгар анаан таһаарбыт учеб-
никтара.

3. Христофоров фотота. ССТА фотохрониката.

Хайыат
1931 сыл аатынны
15 күнүттөн тахсар

ОСНОВНЫЕ ЧУВАШСКИЕ РАЙОННЫЕ УЧЕБНО-УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ
ДЕПУТАТЫ ОРОШЕНИИ РАЙОНОВ СОВЕТОВ ОРГАНА

№ 106 (4529), 1974 жыл, Атырдых айыны 31 күні, Сыманата
СУБУОТА 2 харчы

«СОЮЗ – 15» КӨТҮҮТЭ ТҮМҮКТЭННЭ

1974 сэл атырдах үийн 28 нундгэр «Смз-15» хараабыл боддугар чинчийгдэ үгэ бүтэриллибитин кэннитгэн космонавтар Свараф-нов Геннадий Васильевич уонна Демин Лев Сте-панович Москва биризмэтинэн 23 чаас 10 мүн-үүтэргэ Сиргэ эргиллэн түстүлэр. Хараабыл сымнабастык түхэриэлэр аппарата Целиноград

хүснэгт соёруулуу-арбаа өтгүгэр 48 мм сиргэ түстэ. Түхүү кэнниттэн кесмонавтар турунгара үчүгэй.

Нөтүү кэнйгэр ыдыллыыт дэннайдар сиһи-
лии үөрэттэллэлэр. «Салют-3» станция програм-
ма быһыытынан салгыы нөтө сылдыар.

CCTA.

Хараабыл номандира подполковник Геннадий Васильевич САРАФАНОВ

Бортинженер полковник Лев
Степанович Демин.
А. Пушкарёв фотота.

Хортуоппуй хостоонунугар
көхтөөхтүк тахсыабын

Биийн хортоншувь хостоо-
ну борт элбэх үзэни эрвэр
буудла. Өсөктүн биылырны 80
гектардаах мэлтэх үүнүүн
комуньарга 900 киһи кыттыбэт
буудлагына, биийн 115 гектар-
тай орто үүнүүдээх хортоншувь
хостуурга 1000 киһиэ үлэбит
кыттынарына ара, бу үзэни
буудьдур—бэлээн мийн 10 ку-
нугар дээрэ бүтэрэр кылалла-
нат. Оттон биийн сууһу айы-
дагын соротуушканыиыны
улахан халыны тэксэбытынан
сүбэстээн үлэбит илин бүгү-
нүүтэ хөдүүнаа кылдыр. Ошон
хортоншувь хостооһунугар куу-
ушкыбэт кууталлаина. Ды ол-
аһын бу дылалаа үзэни кылдыр
ийн барыта, обществениы
бүтүүнүүтэ көмөстөгүна ара
сатар баралайынныта үөс-
кыта.

Субуруускай антиини совхоз
Хатылытаады отделеппетыгар
хортуонпуйга вахилинныи
маассабайдык тыйаарар дьаһал-
лары олохтоон эрийдэр. Ол кур-
дук, манна хас бириэс ыд-
г-дин тэниа хортуонпуйу хо-
туохтаах. Государственной те-
рилатаар рабочайдыра уоппа
сулууспалаахтара эппэ көх-
төөхтүн тахсаалар. Шефство
гэрэлтэргит оройуоннаады ба-
дыыа коллектива аттырдаах.

ийн 2-р күвтөөн тэрэгнийгээх-
тэй үзэлийг сэлдээр. Агааттарга
эний чөлчү булаагчид тэрэг-
нийнхлэр. Ойон хатилчлэр хө-
дөөрчлэр сир аймь клэгтөө
айуухчлэр наада.

Хөртүөншүү хөстөөхүнүгэр сүрүг нүүхүнэй куруутун оһуоһолар коллектшатар, үөһө нэтиччлэр буозаллар. Ыһыл дарааһа байһыг минилэртэн улахан көмөнү күүтэбит.

Ааспыт сымдарга хэсгэмүт хортүгшүнүтэн снэмээн уурууну уруутатар эбит буоллахыныа быһыл бастаки уочарат тосулардэҥоа туттарымын тэрийэр соругаахпыт, 1975 сылга одордуга 400 тонна снэмээн ууругучуоланат.

Субуруускай ааттанан сөххөс бэйлэ эмиз подвала түтүүтүн ылайбата. Ааспыт, сылта майиһа уонунан тонна ситимэ хартуун туй бүөрү буалбута. Ити бэйыл хатылаанна суохтаах. Паря Марис матыһан сөххөс 85 тоннаны. Мугулайга, 35 тоннаны Чаманараа уурара сөтхөөх. Оттоо эриилктэр бэйил эриэ подвала улаатыннараран сөмхөлөрүн барытын уурувар ималтанар эрэллэр. Оройуон сөххөсүнэ уонсайынан хөргүүшүфү уулар түтүүдэринан мөлтөх бадаһан-пылаахтар. Онон кэлэр дымн,

типовой подкаллар тутууларына
ардагтын бөлүнүүсүнө байланыш-
та: Нөмүрлөнгөн, өдө терилте-
лери наалдыгыларын халачы-
барга мунг кырата 300-400 тонна
кызыл подкаллар тутуу бошу-
рунун Рашто солалыкта бикер-
ырылар эмне уюмдуста.

Эрдэнэ Энхтүвшин, ахын
сөхөөтэ Т. Д. Сүхэйнков эл-
чэтэ хортуунгүй хостойнуу
сарайнбын биш нэвчлэ бу-
да. Ойно хыдмалар, мугудай-
дар уонна бичималар бу үдэл-
хүйтүн илгидилэр. Хостойну
бастаи күнээр кардоруллуру-
нн, ситэ хостоммонко, хортуун-
гүй халымта таваарылдан
эрэ. Ойно итгил сэрэтэр илдара
картофельсозаахалары хасты
да тогуд бичималы унати-ту-
ра хаятарыхаа, илинн хос-
тодчулар үдэлэрн күнэтэ
хортуундлууха.

Сонхоотой салгалдара мате-
риалтай историйн үндэстөр
ийн эбн дийалтары мэлэ
(холобур, хортуоншуйуан эбн
төлөөрү даганы ёлохтоон),
үдэ зыонун тэвүүлээрэ ораун
мэдүүлгээх боводо эгэ.

В. ЕРМОЛАЕВ.

тыя халһаайыстыбатын
управлениетын кылабынай
агронома.

Учууталлар атырдьах ыйынаабы сүбэ мунньахтара

СОРУК — ҮӨРЭТЭР-ИИТЭР, ҮЛЭНИ САЛГЫЫ ТУПСАРЫЫ

1974 снл атырдых ийин 29 күнүтэр буолан аспыт оройуон учууталларын сүбэ муннахтара «Бүтүүн орто үөрэхтээһингэ киирэр туһунан» уонна «Тыс сиригээбэ уопсай орто үөрэхтээһин оқуопаларын үлэлиир усуллубуйаларын салгыы тупсарар дыһаллар тустарынан» ССНП Кини Комитетын, ССРС Министрдарын Советын уураахтарын олоххо киллэрийинэн сибээстээн норуот үөрэбиринтигэр бизэ сыллаах былааны оройуонгэ толорон ийин хаамытын туһунан» бөлүрүбү дьүүллэстэ. Дакылааты райсовет исполкомун норуот үөрэбиринтигэр отделын сөбүдүс сэйбэ тай. А. Е. ФИЛИПОВ өтөрдө.

Давуулагчигууд -ОСНП БК уонна
ОСРС Министрлерин Советын
уоһуо наттамыт ууралхтарын
олуохто киллэрингэ оруууонтга
1975 сылга дээрэ ыччаты бэл-
түүн орто үөрөхтээһининин тэ-
лүрү хабыы, огуулаалар, орто тар-
гылтарын кэпэтээн, материалнай
базаларын бодоргоотуу дыһаала-
ра бэлиттэммүктэрин мыйа.

Тохсугу пилвателна аалсыг үс
үөрэри дьыллар педагогичес-
кай коллективтар үөрэтэр-нитэр
үлэни балачча тунгардылар, хас
бывади учуутал тустаах үлэти-
гэр аниэтинэнэ саагына үрдэти-
липпэ. Оройуон үрдүкү оро
үөрэри билинэ 1970—1971
сылларга 91,2, 1971—1972 сс.
91,7, 1972—1973 сс. 95,8 уон-
на 1973—1974 сс. 94,2 быры-
һаанатта тэтиһэ, Үөрэри билин
хааччытыба өттүнүн эмэ тулаан
нар. Холубур, 1971—1972 сс.
ларга туйгуу сыанка үөрэнэр
оро ахсаана 78, үтүтэйгэ үөр-
нөөччү 850 эбит буоллабына,
1973—1974 сс. үөрэх дьыллы
чүмүүнүн ити сыһынаралар
102-гэ уонна 939-ка тийди-
лэр. Үөрэри билинүн уонна хаачы-
тыбатын ордух Азия уонна Сы-
лыг орто, Чурааччы 1 №-дөөх,
Хадаар, Арымаан абыс, Ыйаа-
тыах оскуолаһа тунсардылар.

Ханник бидарар үлгэр сангын, бастынг ойбоочулар, көпүлээччилэр, ону олоххо килдэрингэ сараларын харгалтаабаа үлэһиттэр баар буолааччылар. Бу өттүгүн нуруу, үөрэҕиринтин үлэһиттэри иинэ хаалсыбатылар. РСФСР оскуолатын үтүөлээх учуутали А. П. Ермолаев, РСФСР нуруот үөрэҕиринтэ туйгуна, Амма орто оскуолатын завуча тай. М. М. Васильева салайыа уонна көтүрүөлээһин бөлүрүөстэрин тупсарыынан, оскуолаба үлэни өлүүчүлүк тэрийин ылымдарын олоххо килдэринин, методическай үлэни үрдүү таһымнаахтык ыатымны утумнаахтык дьарактаналлар. Ол да иһин кинилэр ааттара ханник бидарар бастагынан сазмай өлүү ааттанар. Санга программанын үөрэтин ие хоһоонун, ылымнык баһылааһынга утүө хөдөбүрү математиктар А. П. Еладкина, К. Д. Платонов, физик Т. Б. Далаева, биолог М. Н. Макаров, начальнай кылаас учуутала А. Д. Чечобутова көрдөрүлэр. Ити айгысханан учууталлар А. А. Хатылзков, В. Д. Макаров, Л. Н. Сисолятина үчүгэй саралааһынга өлөрүлэр.

Одолору сүүс бариалан адыс
кылаастах үөрэхтээһининин
хантахытына өрө бүтүүн орто
үөрэхтээһини ситкиһилээхтик
быһаарылдыла, динир салгыы
дакылаатчыт. Итини одооххо кил-
лэринини одолору иккис сылын
хаалларына жабайдылар. Хомо-
йуох иһин, ити саллаан танаа-
рылла дурар. Хөлөбүр: аастыт
үөрэх дакылаат I-II кылаастарга
өбөнү иккис сылга хаалларыл-
дыа суохтаах дивэн Саха АССР
Үөрэтин министерствотымы иһини
та баарын урдунан 32 үөрэнэ-
чи хаалларылына. Ити Мугу-
дай орто, Аларар, Чурапчы 2 №-лээх
адыс кылаастах оонусуодаларыгар
сыйдыллыах.

Начальнай кылаастарга үлэ-
лиир 64 учууталтан үрдүк үөрөх-
төөбө 5, аялаллах орто үөрэхтөөбө
50, 1973—1974 үөрөх ды-
лын түмүгүнөн 25 учуутал
үөрөһүнүт кылаастарын үөрөннөт-
чиллэр үөрэхтэрин бары бүтэр-
дилэр. Ол эрээри начальнай кы-
лаастар учууталларын үлэтири-
гэр үгүт итэбэтэр, көтүтүүлэр
башылар. Үгүстөр уруоту кыны-
ларын хаамыкта быталан, сло-
варнай үлэни үчүгүйдик сирийэн
көрбөттөр, контуруулаабаттар.
Ахсаан уруотар оёолор байкара
тобулан долкүйдээбимнарыгар
кыра бирээмэ бериллэр. Учуу-
таллар оёо салтырын үлэлэрин
контуруулаабаттар, быһаччы,
такса сибээһи түтүспаттар.

Бүтүүн орто үөрэхтээний олдох кыяларын орто зынода— IV—VIII кылаастарга үөрэнэр оролору иккис дьлын хаалларыны ачатыы, ахсыс кылааһы бүтөрбүтэри IX кылааска, анал анал орто үөрэххэ дьлын бичаалар суолууларын мүнүүтэ— да умнуо суохтаахтыг. Ааспыт үөрэх дьлыгыт IV—VIII кылаастарга иккис сылап 53 оро хаалларынына, оттон 197 үөрэнээчи күнүгү ыйытылаах. Бу бичигини дыксиннэрбэт буолуон табыллыбат. Пятилетка ааспыт үс үөрэтин дьлыгыт ахсыс кылааһы 1721 оро бүтөрүөхтээринэн 1582 оро бүтүрдэ, I—VIII кылаастартан 71 үөрэнээчи үөрэтин хаалларда, ол иһигэр 32 оро маллар бэрэчиннээн. Ити табытыгар үс сылга өхсүс кылааска 75 үөрэнээчини ситэ ыйбатыбыт. Орто үөрэхтээни бары корүсүөрүнэн 1974—75 үөрэх дьлыгыт ахсыс бүтөрбүт оро 96,2 бырыһыаннан хабарга оройуон үрдүнэн социалистическай эбэхтээлигит— ба ылыллыыта да, барылаан ааһынан 94,5 бырыһыанга тэҥнэһэн иһэр. Маныаха эбэхтээлигити толоруо септөөх табыл ылыллыа нээт.

Билигийн улахан бэлдэлт
профессиональ - техникийн
үөрхээнийг уурдлар буула.
Билиг оройуомтуугар улаанир
13 А-даах СТУ смла 250 ки-
лиги шофер, тракторист, бухгал-
тер, өбөргөт алын үүнээроччи
уолна балиист-хорсейстр идэлэ-
ригэр ылан үөрэтэр. Манг хас
биардн оскула администрация-
га бичигт сөлөөх идани талары-
гар тууанмах кэрингээх.

Үөрэнгээчи нууца талын
үчүгэйдик билэрэ—олох карда-
була. Хомойуох иһин, оройуон
оскуолаларыгар үксүгэр нууца

тидийн үүрэгтэй малтай туура-
 тааруулахад Холбооны, Саха
 АССР-ын Угсаатны комиссионын
 ажил төлөөлөгчид 1966 оны
 сүүл үеийн төлөвлөгөөтэй
 963-ийн хувиаран хувиаран
 Өмнөд сүүлийн хувиаран
 32,3 хувиарангай тусламж
 Ажиллагаа үүсгэж тусламж
 Салбар орго, Чугалга 1-2 М-
 дээх, Бодлого ажиллагаа
 оюуллагаар хувиаран
 Мугдуй, Оюулга оюуллагаар
 туура тусламж үүсгэж
 оро 50,6 хувиарангай
 туура тусламж үүсгэж
 ажиллагаа үүсгэж
 үүсгэж үүсгэж үүсгэж
 тусламж үүсгэж тусламж
 тусламж үүсгэж тусламж

Математиканы үөрәткн өскүл-
леларга бнлачы тунсармелар.
Алма орто өскүлалыгар А. М.
Хатымаков үөрәтәр төхөү пи-
лаафныгар 51 оро хөнтүрүлүвай
үлөнн өтөрбүтүттән 47, алтыс
кылааска (учуутал Н. Н. Ивано-
ва) 28 өртөнн 26, бөлөксә
(учуутал А. И. Вудичкина) 40
өртөнн 36 оро орто, үчтәл
сынара төдөрбүтәра. Өтүн
Чурашчы орто өскүлалыгар
учууталлар Р. С. Макарова, С. В.
Попов үөрәтәр V-VI кылаастары-
гар 21 үөрәннәччнтән 20, 37
үөрәннәччнтән 34 куваран сын-
наны ылаһаттара. Бу бир үкүр
үөрәннәччнләр математиказа теор-
етическай билгиләрыгар солтоох
болмочтону бнлөбүтүн төхөү.

Методический үзү ууназ байр билигтүү үрдүгүг, бастыг оныгы атастанымга билигин да билинчанын улаханынж ково илгити дакымаатчыт мйда. Рес-Публикачаады педагогический дариаларга 15 эрэ дакылант иктылыкка. Уопсайынан ога буллар дакымааттар хаачыстыба- лара кордобулэ эиниэттэбэт. Аммага, Мугудайга, Аларарга тө- риллибт методикабинеттар, со- неттар үзүлэрин тарзайиннаах сокустук иктыллар.

Итгэр үлдээ сүүтн итгэрлэһини
бэйниг ыраахан итгилдээх оро-
лору итгэр сабыдмал тас өттүгэр
хаалларыбыт буолар. Ол түмүгэр
үөрэх оротун быраабылатан, бо-
роздотн кэһин, бурдугу өгөрүү
үөрэнээчилэр ортолоруттан ти-
һаарылда турар. Маны туоратар-
га итгэр үлэ бары нымчаларын
туттуоха, оскуола, төрөһүүт,
общественность, бийр фронунан
үлэтиилэрин ситиһиэххэ. Бийр-
дэһилээн сылдьан үлэлэһинигэ
билиһилэһиһа көнүүн сатаммата
олохтон көһүннэ. Төрөһүүттэри
ытта бийрээ үлэлэһини үчүгэй
хэлэбүрүн Аһын орто оскуола-
та кордордо. Манын үһү сылман
«төрөһүүт оскуолата» үлэһинир.
Оскуола оҕо төрөһиһн 3-4 сыл
иннигэ үлэһн биллилээх совет-
сий педагог В. А. Сухомлинский
ныматынан ыттар. Бу опыты
оскуолалар аһын туттуоха.

Үөрээр-интер үзэни түгсэ-
рарга оскоталлар материалнай
базаларын бөдөрхөгүү улахан
оруудлаагын шарты уени пр-
нительство бэйзларин туһаанила
уураахтөрлөг нөөх бэйзларин

тууралдар. Бийлги оройбуомуу
материальный бизнесы бөдөргө
тууга, учууталдар озорор динээ
рин озоруга бадайда үлеш
лытар. Ол курдук, бийлмги
үөрөх дылымтар Силан орто ос
куолатын, 1975 сылга Болтон
Чакыр окуушларыын сана дын
ажо үлөш кинреллара күүтү
лэр. Казар калка сыларга ин
тернаттар, ош салтарын, учуу
таллар озорор динээтерин тутуу
гөүлөүлөр. Ити барыта үрөтүни

Трибунала бастакынан тахыы
быт Саха АССР оскуоладарын
үтүөлээх учуутала, педагогичес-
кай үлэ ветерана ЯКОВ ГАВРИ-
ЛЬЕВИЧ ПАРЛОВ үөрэтэр-
лэр үлэ сылтада тунис ийири-
мийи туран, оёнуу аккыс сымак
кылааска хаадалары төрдө па-
чалдыай кылаастарга үөрэтти-
лэстэ да ситигэ суобар, детсадтар-
га оёлору оскуолага балаһына-
һын-кубааныгар буоларын ба-
лыттыта. Олун инникитин па-
чалдыай кылаастар учууталлар
детсадтары кытта мекс субэста-
һын үлэһиллэро, оттон детса-
даныттаро оёлору дөрөөннору
билиһи үөрэттиги билимтөлө-
рү уураллыгыгар субэста.

Кытайлах орто оскуоланын учуутала ИВАН ПЕТРОВИЧ ПОНОМАРЕН оюлдуру кылалары пикке сыман хаалдарын билгени туруоруллар бардыбукка соң түбүсөтүн этте. Оскуолаалар материалый базалары бирөөтөө-бүдүннүр үлээкирге үчүгөй угу-дубуйнны тарында, пикке сме-нада үлээкирин суох парият-буудла. Ордуку уюлуу мааластар-га (туолаан дини) үлээкир ос-куолаалар) учууталлар бил-гени де тийибээттер. Ошон ревоНО бөлүмүтөгүн учуруктар этте.

Милиция отделенийын шинээн үзүүлнэр өдө хөвүн үзэһинтэ ТРИГОРИЙ НИКОЛАЕВИЧ ПИВАНОВ бэйэтэи этгитин мэрэ хан шигадмаллох, оёолору учуоока илал киндлэри кытта утумнаах ийтэр-ойдотөр үлэни мытарш, оёоолаларга право-мой пронагадана күүһүрдэртэ, дүүһүруустубани олохтуурга уонка өдө ханымк көрүгилэх баралдыг кэсигитин регистрация, лээн иһэр суруналы олохтуурга эттэ. Ичинин өтгүтэр оёоолалар администрациялар өрөдөр салгынамыларын булгучу боболорун, улахан дьон оёогу арыгылатын иһин холюбунай эһигилэ тардылаларын сэлэттэ. Түмүгэр, өдө буруйу оёолуутун түрөтөрү хабобуктаах күүһүнэн илтэр наадатын бэлэтэртэ.

БЫСПИКС райкомун бастани секретара АЛЕКСЕЙ СПИРИДОНОВИЧ ПИШИГИН байгын этгитин оёону көргөзгөч иттинга, оёкончаларга шонерснэй, комсомольскый тарихталар үзгелрин салгыы тунсарарга, оёолору үзгөч иттинга балдармонгу куушурдарга аялатар. Айма орто, өнө спортинияй Архылаах уон

кабинетнай системада хиллээн
мытарга, учууталлары биир сир-
га олохсунтан үлээхтөргө жинаа
бирригээ.

Түмүгэр депулаантыт таб. А. Е. ФИЛИПОВ ССНН КК уонна ССРС Министрлэрин Советин уураахтарыа олоххо киллэрингэ учууталлар билиилэриг ууруохтара, уөрөтөр-нигэр үлэни сэлгы тупсарыахтара диэн сэмээки биллэрлэ.

па Чурапчы агыс кылаастах
оскуолаларыгар пионердары
малта үлэни үлүгэйдик, бэйлээ
наахтыг тэрээһиннэр, оттон Ха-
лыта, Чурапчы орто оскуола-
тыр малтах. Уорайысчылар ара-
буон хайаайыстыбаларыгар
кэмэлөрүн кэпсээн туран, таб. Ши-
шигин бэйыл Дирингэ 17 я.
һилдэх кутар этэрээт тэрийлэ
оһоруот аһын ууар подвалы
оһорууга үрдүк таһаарылаах-
тык үлэһиннэр, мэтэ. Кэлэр
сылга манньк этэрээттер өстө
өбүлгөн танилланхтэ.

[illegible]

Муныахха каттыбыт учуутал
ДМИТРИЙ СЕРГЕЕВИЧ ПОС-
ТНОВ, Мокшачен начальнай
куолатын сабыдаскэсэ АРКА-
ДИЙ СЕМЕНОВИЧ РАДНОНОВ,
интернат-оскуола директоры
АЛЕКСЕЙ СШИРИДОНОВИЧ
НАДРИН саха тылын үөрэттигэ
олортоо үүрүлүбүт буолан аһа-
ны, онон торообут тылга тап-
пал интервалларер махааттар
оскуабиттерин, интернат-оскуо-
ла остолобун боппуруна ас-
о бичилармаа илигин, сүүн
предметтерга кадрдары олохсу-
ан үлээтинэ болоромтуну ту-
лайарга этигэр.

Учугталлар атырдык ыйла-
на сүүз мууннахтарыгар райо-
нот исполкомун солбуйар пред-
седателе тиб. М. Н. БЕЛЫХ
ытыамы ылаа уонна тыл эг-

Е. ГУЛЯЕВ

КИРОВОГРАДСКАЯ УОБАЛАС, СУКП XX сүеһи аатынан под-
хоһи Социалистическай Удэһи тоһулаах Геройа А. В. Гиталон
салһайр тракторной бригадатыһор Укроһи эдэр механиктырдыра
һири хорутууга кыһаһтыһор.

СНПМОККА: дөдү билишилээх бурдугу үүннөрөөччиги А. В. алов атер механизатордары ытта бөспөдөлөр.

CCTA ФТОХРОМНУЛ

1975 сыллаабы бэчээккэ сурутуу

Балаган мийн 1 бүгдтөн сүтхэн суудталах политический хамгаална — 1975 сылаази Пернадический бэлэзкн суртут саралнаху. Бу үлэ олохтоох партиянай, комсомольской уонна профессиональ төрүтэлэртэн, сибээс оргинарыттан элбэх төрүкөр уонна өйдөтөр үлэни ыстари өрөйдөр.

Бийлал бичигч оройуомхут хаг бипр тыһымыча кийнэтин ахсын 1709 экземплар хайлаа уонна сурунаал тарҕанар. Бу бипрде иһиттэххэ, албах курдук. Ол эрэсэри республика орто кердөрүүтүттэн намыһах. Былырын оройуомта 114 тыһымыча салкубайдаах былаан бөрөлдибита толоруллубута. Кэлэр сылааары сурутуу ижинээрдэр дппа үрдүк буолара күүтүлэр. Ол буоллагына үлэһиттэр култура-лара үрдээн, билингэ-көрүүгэ тардыһыылара улаатан, производственной - технической ийэтирин салгыы сыйыннарыта (ыһаммыылара үүнэн ийэринэн быһаарыллар.

Ааспыт сылта периодической бачааке сурутуу быданын оройуон сибээһин баары отделениелара тилорбүттэра. Сурутууну ардук үчүгүйдик сибээс Чанпааратаалы (начальник таб. Монастырева Н. И.), Мындаараайтыаа (начальник таб. Себакин С. Н.), Хайахсытаалы (начальник таб. Флегонтова В. И.) отделениелара тарыйааһыттэра. Общественик таратааччылартан гг. Данилов Р. П. (Чакыр), Понсеев Н. Н. (Хайахсы), Павлов С. Е. (Мындаараай), Дьяконова Е. Ф.

(«Сельхозтехника» отделений), Дворова Л. Д. (эт-үүт комбината), Ильина М. Н. (коммунальной контора), Савцова А. Н. («Мехколхозстрой») сургуули ордуг активнадыг, тэрэмшинээхтик яамдцтара. Предпринимеларга, тарилгалзэргэ, учреждениеларга яамдцтарагь тайлаан кирилээр дээр элээр киряан сэлдэн бичэгтн тариалцтара.

[illegible]

Предприятиелар, тарилгазар, учирлениелар, ведомствений сурттууларин казайла биле-рыккаичагыттан урдаг суехтаах уонна балаан ийин 20 кунутер дээр, тумуктенихтээх. Кытай-ция, сурттуу убук тута коборор урда тубалтара, тазоруллуохтаах.

Урукку кудуч бийыл энэ үлэбиттэр чааһынай сурутууларыгар улахан болгомто ууһу-дуохтаах. Ааспыт өттүгэр ыраах провинциальной участкаларга отторор уонна үлэлиир, кыла-бара сыдьаар дьон сурутуунан кыайан хабыллыбакка хаалар түбэтиллэрэ тахсар. Бу итэҕэс бийыл хатыламмата өлөөт. Хаймаг сурунаал үгэс лимиттааһын быһымынан, түгүрүк сылта тилорү сурутуу ордук табыгастаах.

1974 сылга ыччат бэчээтигэр, партийнай, тыа хаһаайтстыбаннай заһыалтарга, сурьмаалларга сүрү-

туу итн нининээрн сэллээрн та-
бар билээрн ачшабыт: хо-
бур, «Зар коммуниста» — 96,
«Комсомольская Правда» — 5,
«Правда» — 13, «Агитатор»
сурувалтн — 14, «Партийная
жизнь» сурувалтн — 10, «Совет-
ск депутатон трудящихся» — 5,
«Хотугу сулуска» — 65 — эхэм-
пиринан.

Нэлэр сэтгэврийн периодический бичээний сурутууну Улуу Октябрьской социалистической революция 57 жилийн тулгар байршилныг харса эргийнх нь 1 нүдүгэр дээр түмүктүүр оруулалт. Ошон бары партиейн, профессионай уонна коммунистский төрлөлөр, обществений таргатааччылар бу үлсө хара маанайтуттин тарааһынхоотун икөөдөр наад. 1975 жыл тохусе пятилетка-түмүктээнин дэх сыла—биги ИА дийлуу экономика уонна культурата өссө түгүн таһымнан чыгыа сайдар дылынан буолуога. Ити елга дойдү, республика, оройун үлсүттөрүн айымньытаат улаларин биги партиябыт ираады табар модун кууставч илейий батанынан булар советский бичээт хаһаанчылар да кножник, араас оруттээтик сырдаталага. Ошон оройун үлсүттөрө бу сапаланан эер сурутуу хаһаанчытыгар активнайлык кыттааларыгар сазарбаданнат.

А. АМАНАТОВА,
«Союзпечать» оройуonnaазы
отделениннын начальнига.

Ардах мэнэй буолуон сатамат

Сатаан далаанар буула-
ха, хүнхүмүү ардал өт улаг-
лар малай буулгон сатамат.
Атырдаг малайар үрмүт өг
үхсэ туран эрэм сэмийн
50—60 бууригмаа ордон
таалсар дээр манар. Итх-
ним оту кураан күлгэ, ат-
соот да туга буулбагдмийн,
икхис хүнүгэр жинхуаглар.
Отгон ардал тогтообомоо ха-
га туура бууризматгээр «буу-
рай» эбэтэр «смайбита» өг
дизм баттаначчмалары бэ-
лэмнэххэ сөй.

«Буурай» оту бэлэмшигчээ оту заданхайлар сэтгэсэн 30—50 бирикхайнхаа дотор сарагшмалар, ол хангагтан муниван илэн хичээлээртэй тэгжэн чиглэгч-шигээ, мэргэжлэн хэдийнэлээр зөвдэр бодол бууруулар отовуулар. Билэн гурар, хэдийнэлээр от сүлж илэн, зөвдэр аригч түбж сакмырас имхэгдэй буолон сөөлгөх. Чиг тэнэ хэдийнэлэ-мбэт от 10—12 хаас буолан барам кооминур, отон 60—80 мэраадийска дотор илттэн дээр, 2—4 хэдийнэлэн бу-лууга тохуур, от сэмжн с-бэр. Ити гурдун бэлэмжм-лит «буурай» от сирдмэ б-лоортой өгмөөх. Мэнигээс сэтгээд буолгачи, сүрүү замгадгик сир. Сатаан э-биспөлгээ рэнки технологич-ни түтүлгээтэй, олжон с-м-мтэн хэдийнэлээн сэл.

Кабийналар от заболан да
чин буллара нанда. Салхор-
той от, минээр салхынна
буллан, кэрээнэр дилэр бо
лар, аркт туран эрен бэбэтэ
улодон салар.

гоодор атамнаал, «Умалдыт»
окоо кооммостуу уонна ту-
рун ара иһиттэн сымыйом
процедка кыра бурулаа буолар,
олон түргэтиник сойор, ол
кэмэе кэлэн ыһаа күүрдү-
лэр.

СПЕЦИАЛИСТ
СУБЭТЗ:

«Умайбыт» оту балэмнэр-
а сараыһыт оту НК-16 хо-
луннатычы - бэуулааччылароп-
но бастарак илан, кыра-
кыра экино чин үһүрүллэр,
на туран араа 80—70 кыра-
быты дьаһы ыттар. Иккел-
у донурган бугуу илан ка-
бийыһалар. Ыһа, иланбыт бугуу
арыһа чопе иһизэр кууууу,
атыннык аттатка, үрдүк төм-
өрүдүрүрү сымалыбыт оттор
сиккестерин түргэнник аһык-
талар. Ити күрдүк илан
сүүрбүч сэмиктэн саттаан
кабийыһалар. «Умайбыт» от
илэ сүрбүккыты болорхой
оһонно, сыта үүзүдү, сүлү
тамалатык сым.

Сорох залхажмысбалар
ардтайгаар хүннээрэ оту тус-
гаан кэбүкэр идээдэтэр.
«Буурай» от дарамы, «хуай-
быг» от дарамы залхажмысба-
даринан оёко уонча сүүлхэ
гүийбэтэр. Ол иһин аргы-
таал, күүгэ охылым бэлэм,
кэһин сэмдэй тобигсөөст
номынтыһа охуларбуугунан
оту сонно түтү гүннэхээрэ
сүмэн сүүлхэтэһин буолар.
Өсөө торуу этэбит; охула-
бутунан оту сонно түгэ сүл-

дэгтнэгдэ нандо! Отгон ард
оюулаарыг гэдхэмжэлдэг
ор сүмийг булаларым, ан-
рук ор сүмдэстигээ да, сена-
ли да бэлэмшигээ да барьт.

[illegible][illegible]

Ардагтаагаа отгонмуй улам 35-40 бирихдэеэс дээш сарагтайлсамыг отгургиник куурарын аэти-акторы гудамин сүтйишлэр. Нентилаторичин үрэлришлэр-салгын температурго 40 нм-рандхотан үрдоо сөөлгөөл.

Ардагтан илгичлэжкэ отгуну нэмжкэ илгү ардоог үгс.

Е. ДАВИДОВ,
ТХССНЧИ отделын
эзбизнесэйз.

ЯРОСЛАВСКАЯ УОБАЛАС. «Ярославколхозпроект» институт сүеһү иитэр бөдөг комплекстар, колхозтар икин ардыларынааҕы комбинатормвай заводтар, иитер фабрикаларын быра-йыктарын өнөрүүнөн дьарыктанар. Пятилетка сылларыгар уобалас хаһаайыстыбаларыгар сүеһү иитэр хас да комплекстар, бурдугу уонна «бөрүөт эстарын» хараһар хранилищелар үлэс киллэрилин-нилэр.

СНИМОНТАРГА: инженер Надежда Панченко 5000 сүөһүнү тутар комплекс бырайыгын таһыгар. Сүөһү иитэр-компленстар бырайыктарын өнөрор отделга.

Н. АКИМОВ фототг.

ССТА фотохрониката.

ТЕЛЕГРАФ ЛИЭНТЭТИТТЭН

ДЕЛН, Индия Республикатын вице-президентинэн Индия национальный саяаар партиятытын кандидатынан туруоруллубут Б. ДЖАТТИ таллыына.

ГАБАНА: Санъаготтан калэр биллэринилэртөн көстөрүмүн кэллн күннэргэ Чилига байлааннай-фашистский хушта режимин угарсааччы 1500 киши тутулдан хайыдымна. Итинтэн 500 кишини кэтэргэ үлэтигэр ыттылар.

Тутулуга суох буолары модьуйаллар

ДАР-ЗС-Салам. Мозамбик административной янвва Доренсу Маринштай биллэрэлэринэн, малла Мозамбикка тутулуга суох буолууну бэрт түрүммик билэрэбүтүнэн хэлэһиһири туппут күүрүк олохтоохтору маассабай демонстрацията буолаа. Демонстрацияда 3000 киригэ кэллэ.

африканецтар уюмна европее-
тар кытаныштар. Демонстрация
кытаныштарга олох сулуубу-
йатыа тупсарыа уюмна Мола-
бан тутулуга суох буолуутун
мэйэстэр биллэрин админис-
трация сазакатын ууратары
моххуулар.

CCTA.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

ТАПТЫҢЫЗ КӨРГӨНӨМ, ИЙОБУТ, КЫСМӨНУТ, АЗЫНҢЫБУТ
ПЕТРОВА МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА

улуу, шархаан шарынтан бу далай атырмаш ийген 29 хүчтэр бэбүтүн, дирчиник курутуян туран, бөлүөнүк бары аймахтарыгар, табырыстырыгар биллэрбэйт.

Кэргэнэ, оёолоро, төрөппүттэрэ, балтылара,

Таштумар ирээдний, арабыт, улаабыт, бйрааныт
ЗАХАРОВ ИВАН ИВАНОВИЧ II

Нэгдүгээр удаагийн үйлдвэрлэлд 20 хүнүүг хамруулахгүйг өдүгтүн барыг
табварчсатарыг, биеэр дундиргууг бичлээрхит.

«Сага олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.